

LEONARDO PADURA

JESENJI PEJZAŽ

Prevela sa španskog
Ljiljana Popović Anđić

■ Laguna ■

Naslov originala

Leonardo Padura
PAISAJE DE OTOÑO

Copyright © Leonardo Padura, 1998
Published by arrangement with Tusquets Editores, S. A.,
Barcelona, Spai, and Agentia Literara Livia Stoia

Translation copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

knjiga br. 9

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Ambrosija Forneta, najboljeg čitaoca
istorije kubanske književnosti.

Za Dašijela Hemeta,
zbog *Malteškog sokola*.

Za prijatelje koji su, daleko ili blizu,
deo ove priče.

I, srećom, za tebe, Lusija

Beleška autora

Kada sam 1990. godine počeo da pišem roman *Savršena prošlost*, rođen je poručnik-islednik Mario Konde, protagonista ove knjige. Godinu i po dana kasnije, kada je roman već bio objavljen, Konde mi je jedne noći prošaputao na uho nešto što mi je, nakon nekoliko dana razmišljanja, izgledalo kao dobra ideja: zašto da ne napravimo nove romane? Onda smo odlučili da napišemo još tri dela koji će zajedno sa *Savršenom prošlošću* (koja se odvija u zimu 1989) sačinjavati tetralogiju „Četiri godišnja doba“. Tako smo stvorili *Vetrove korizme* (proleće), *Maske* (leto) i ovaj *Jesenji pejzaž*, čije smo pisanje završili u jesen 1997, nekoliko dana pre Kondeovog i mog rođendana, jer smo, uzgred, rođeni istog dana, ali ne i iste godine.*

Ovim priznanjem želim da kažem samo dve stvari: da Kondeu (književnom, a ne stvarnom liku) dugujem sreću

* Ovo je predgovor prvog izdanja knjige iz 1998, koji se potom nije menjao. U međuvremenu su izašla još četiri romana iz serije o Mariju Kondeu: *Zbogom, Hemingveju*; *Jučerašnja magla*; *Zmijin rep* i *Jeretici*. (Prim. prev.)

što sam proveo celu godinu njegovog života prateći ga u svim mudrovanjima i pustolovinama; i da su njegove priče, kako uvek upozoravam, izmišljene, iako prilično liče na neke stvarne.

Na kraju, moram da zahvalim grupi prijatelja-čitalaca, njihovom strpljenju da progutaju i analiziraju svaku verziju *Jesenjeg pejzaža*, trud bez kojeg ova knjiga nikad ne bi bila onakva kakva jeste – u dobrom ili lošem smislu. To su, odani kao i uvek, Elena Nunjes, Ambrosio Fornet, Aleks Fleites, Arturo Arango, Lurdes Gomes, Vivijan Lečuga, Beatris Peres, Dalija Akosta, Vilfredo Kansdo, Herardo Areola i Hose Antonio Mičelena. Zahvaljujem i Greku Sidu, koji mi je podario lik doktora Alfonsa Forkadea. Danijelu Čavariji, koji me je inspirisao za priču o Manilskoj galiji. Stivu Vilkinsonu, koji je uočio greške koje niko nije video. Mojim izdavačima Beatris de Mouri i Marku Tropeji, koji su me primorali da pišem sekirom, kako je preporučivao Rulfo. I, naravno, moja zahvalnost osobi koja je više nego iko drugi pomogla i podržala sav ovaj trud: mojoj supruzi Lusiji Lopes Kol.

JESEN 1989.

...Razmišljala je. „Najviše volim priče o mučnini.“
„O čemu?“, upitao sam, naginjući se napred.
„O mučnini. Mene strašno interesuje mučnina.“*

Dž. D. Selindžer

Uragane, uragane, osećam kako dolaziš.
Hose Marija Eredija

* U prevodu Nikole Kršića, iz knjige *Za Esme: devet priča*, LOM, Beograd, 2005. (Prim. prev.)

– Dođi već jednom...! – viknuo je najzad prema nebu koje mu je izgledalo ispijeno i krotko, još obojeno onom varljivom plavom oktobarskom paletom: viknuo je ukrštenih ruku, golih grudi, izbacujući očajnički zahtev svom snagom svojih pluća da bi mu glas putovao i da bi utvrdio da mu glas još postoji mada tri dana nije izgovorio ni reči.

Njegovo grlo, prozuklo od suviše cigareta i alkohola, osetilo je na kraju porođajno olakšanje i njegov duh je uživao u tom minimalnom slobodarskom činu, kadrom da mu izazove unutrašnje vrenje koje ga je dovelo do ivice drugog uzvika.

Sa svoje krovne terase Mario Konde je odmeravao nebo bez vetrića i oblaka, kao posmatrač sa izgubljenog broda, s nezdravom nadom da će mu to što gleda sa visine na kraju omogućiti da vidi, negde na kraju horizonta, ona dva agresivna kraka čije je kretanje nekoliko dana pratio na meteorološkim mapama, dok su se približavali svom predviđenom cilju: gradu, četvrti i toj istoj terasi sa koje ih je on prizivao.

U početku je to bilo jedno daleko udubljenje, još neimenovano u svom početnom izrastanju iz tropske depresije,

koje se udaljavalo od afričke obale privlačeći tople oblake za svoj jezoviti ples; dva dana kasnije poprimilo je uznemirujuću kategoriju ciklonskog poremećaja i već je postalo otrovna strela usred Atlantika, sa vrhom usmerenim prema Karipskom moru i sa nadmoćnim pravom da dobije ime: Feliks; pa ipak, prethodne noći, dok se raspiren nije pretvorio u uragan, pojavio se kao vrtlog groteskno natušten nad arhipelag Gvadalupe, u čeličnom zagrljaju vetra od dvesta kilometara na sat koji je napredovao rešen da sruši drveće i kuće, da ispremešta istorijski tok reka i hiljadugodišnje visine planina, da ubije životinje i ljude, kao prokletstvo s neba koje je i dalje bilo sumnjivo ispijeno i krotko, kao žena spremna na neverstvo.

Mario Konde je, međutim, znao da nijedna od tih okolnosti i prevara neće promeniti njegov cilj ni njegovu misiju: otkako je video kako se rađa na mapama, osetio je neku čudnu naklonost prema tom zametku uragana: taj skot dolazi ovamo, rekao je sam sebi, dok je gledao kako napreduje i raste, jer ga je nešto u spoljnoj atmosferi ili u sopstvenoj unutrašnjoj depresiji – punoj cirusa, nimbusa, stratusa i sevajućih kumulusa, ipak nemoćnih da se pretvore u uragan – upozorilo na prave namere i potrebe te mase poludelih kiša i vetrova koju je kosmička sudbina stvorila s izričitom namerom da prođe upravo kroz ovaj grad da izvrši očekivano i neophodno čišćenje.

Ali te večeri, sit od toliko pasivnog osmatranja, Konde se opredelio za verbalni poziv. Bez košulje, u jedva zakopčanim pantalonama i sa alkoholnim nabojem koji je pokretao njegove najskrivenije motore, popeo se kroz jedan prozor do krova da bi se susreo sa tim jesenjim sumrakom, prijatno toplim, gde, ma koliko to želeo, nije mogao da otkrije

ni najmanji trag neke ciklonske zamke. Pod tim varljivim nebom, zaboravivši načas na svoje namere, Konde je počeo da posmatra topografiju četvrti, načičkane antenama, golubarnicima, kanapima za sušenje veša i cisternama za vodu koji su odražavali najobičniju svakodnevicu kojoj on, ipak, kao da nije imao pristupa. Na jedinom brdu u kraju, kao i uvek, video je krunu od crvenih crepova onog lažnog engleskog zamka na čijoj je izgradnji radio njegov deda Rufino Konde gotovo čitav vek ranije. To uporno postojanje nekih dela koja nadživljuju tvorce, izdržavajući usput i prolazak uragana ili oluja ili ciklona ili tajfuna ili tornada ili čak uragana, činilo mu se kao jedini opravdan razlog postojanja. Šta bi ostalo od njega da se sad baci u vazduh kao golub, kako je jednom zamišljao? Beskrajni zaborav, morao je sam sebi da odgovori, jedna potpuna praznina kao kod svih onih beznačajnih ljudi koji su hodali po crnoj zmiji Avenije, natovareni torbama i nadama, ili praznih ruku i glava punih neizvesnosti, možda nesvesni blizine užasnih i potrebnih uragana, one osobe pritom ravnodušne prema praznini smrti, što nemaju želju za pamćenjem i očekivanja od budućnosti, koje je uznemirio očajničkim krikom što je poslao ka najdaljem horizontu:

– Dodi već jednom, jebote...!

Kao da je živo meso, zamislio je mogući bol čepa dok kroz njega prodire neumoljiva metalna spirala. Gurnuo ju je do krajnjih granica, precizno kao hirurk, rešen da ne pogreši: zaustavivši dah, odlučno je povukao naviše, i čep je izašao kao riba uhvaćena za udicu svoje propasti. Miris alkohola koji se oteo iz boce popeo se do njega, odlučno i provokativno, i ne

obazirući se na količinu, on je nadio poveću dozu tečnosti u čašu da je ispije naiskap, žestoko kao kozak progonjen zavijanjem zime.

Onda ju je utučeno pogledao: to je bila poslednja flaša rezerve na brzinu napravljene tri dana ranije kada je poručnik-islednik Mario Konde napustio Centralu potpisavši zahtev za prestanak radnog odnosa i rešio da se zatvori da umre od ruma, cigara, tuge i gorčine. Oduvek je mislio da će, kada ostvari svoju želju da napusti policiju, osetiti olakšanje od kojeg će moći da peva, igra i naravno pije, ali bez griže savesti i tuge, jer je samo ostvario želju za slobodom koju je suviše dugo odlagao. U ovom trenutku svog života govorio je sam sebi da nikada nije tačno znao zbog čega je pristao da postane policajac, a kasnije takođe nije bio načisto zašto je odlagao svoje bekstvo iz tog sveta kojem, uprkos celokupnom zagađenju, nikada nije u potpunosti pripadao. Možda ga je njegov argument da je bio policajac zato što nije voleo da kurvini sinovi ostanu nekažnjeni toliko zadovoljio da je u njega poverovao i uverio se. Možda ga je onaj nedostatak sposobnosti da donosi odluke koji je vodio ceo njegov slučajni život, vezao za rutinu krunisanu njegovim više nego sumnjivim uspesima: uhvatiti nepopravljive ubice, silovatelje, lopove ili varalice. Nije, međutim, imao sumnje u to da je major Antonio Ranhel, njegov šef poslednjih osam godina, bio glavni krivac za gotovo beskrajno odlaganje želje za bekstvom. Odnos lažne zategnutosti i pravog poštovanja koji je uspostavio sa Starim funkcionisao je kao suviše efikasna tehnika odlaganja i znao je da nikad neće imati dovoljno hrabrosti da uđe u kancelariju na petom spratu s formularom za prestanak radnog odnosa u ruci. Zbog toga je svoje nade u bekstvo zasnivao na majorovom penzionisanju,

jer je već napunio pedeset osam godina i za dve godine bi to moglo da se ostvari.

Tog poslednjeg petka, međutim, odjednom su se srušile sve stvarne i izmišljene prepreke. Vest o smeni majora Ranhela projurila je kroz hodnike Centrale brzinom kuge i kada ju je čuo, Konde je osetio kako mu vreli talas straha i nemoći kao klešta steže leđa i dotiče mozak. Spominjan, ali nikad pojmljiv odlazak Starog neće biti poslednje poglavlje te priče o progonima, saslušavanjima i kaznama kojima su detektive Centrale podvrgli drugi detektivi zaduženi za protivprirodni čin da špijuniraju i istražuju policiju. Tokom dugih meseci koliko je trajala ta inkvizicija, moglo se videti kako padaju naizgled nedodirljive glave, dok je strah rastao kao protagonista jedne tragedije sa ukusom farse koja je dolazila spremna odigra svoja obavezna tri čina pa čak i kraj: neočekivani kraj koji je u svom raspletu odnosio i ono što su svi smatrali nepovredivim i svetim.

I ne razmislivši dva puta, Mario Konde se odlučio za otkaz. Ne želeći da sluša nijedan od poganih razloga koji su se spominjali kao mogući za odlazak Starog, napisao je na jednom papiru zahtev za prestanak radnog odnosa iz ličnih razloga, strpljivo sačekao lift koji će ga odvesti do petog sprata i kada je potpisao svoj zahtev, predao ga je oficiru koga je zatekao u predvorju onoga što je bilo – i nikad ponovo neće biti – kancelarija njegovog prijatelja, majora Antonija Ranhela.

Umesto da oseti olakšanje, Konde se, međutim, iznenadio što ga je obuzeo bol. Ne, naravno da ne: to nije bio pobednički i samozadovoljni izlaz koji je uvek zamišljao, nego reptilsko iskradanje koje ni mu ni sam Ranhel nikad ne bi oprostio. Zbog toga je, umesto da peva i igra, rešio samo

da pije i pokuša da zaboravi, i u povratku kući potrošio je svu ušteđevinu kupivši šest flaša ruma i dvanaest pakli cigara.

– Šta, praviš žurku? – pitao ga je sa nasmejanim poverenjem Kinez koji je radio u prodavnici i Mario Konde ga je pogledao u oči.

– Ne, zemljače,* bdenje za mrtvacu – i izašao je na ulicu.

Dok se svlačio i ispijao prvu čašu prve razdevičene flaše, Konde je otkrio da je došlo do najavljene smrti Rufina, njegove ribe-borca: plovio je u malo vode koja je uvek ličila na malo pameti, mutna i nezdrava, peraja raširenih kao uveli cvet kome samo što nisu otpale laticice.

– Majku mu jebem, Rufino, kako ti pada na pamet sad da umreš i da me ostaviš samog... pa hteo sam da ti promenim vodu – rekao je nepomičnom telu i dovršio piće pre nego što je bacio tečnost i leš u lakomost klozetske šolje.

Već sa drugom čašom u ruci i ne podozrevajući da će tako provesti gotovo tri dana ne izrekavši ni reči, Mario Konde je isključio telefon i pokupio presavijene novine gurnute ispod vrata da bi ih stavio pored WC šolje i u određenom trenutku upotrebio kako zaslužuje ta hartija naružena štampom. I tada ga je video u uglu druge strane: diskretno udubljenje, još neimenovano, nacrtano zapadno od Zelenortskih ostrva, koje mu je sa hladne geografske širine mape izazvalo električni drhtaj predosećanja: taj skot će doći ovamo, pomislio je odmah, i počeo da ga želi svom snagom, kao da je moguće privući umom to razorno i pročišćavajuće čudovište. I nalio je treću čašu ruma da na miru čeka dolazak ciklona.

Probudio se siguran da je uragan stigao. Grmljavina je odzvanjala tako blizu da nije mogao da objasni kako je samo

* Izraz koji se odnosi na Kineze. (Prim. prev.)

nekoliko sati ranije video krotko nebo. Ubrzano jesenje popodne utonulo je pod teretom tame i, ubeđen da sluša grmljavinu, još se začudio što nema kiše i vetra, kada je kroz poslednje odjeke grmljavine do njega dopro glas:

– Čuj, Mario, ja sam. Otvori, ajde, znam da si tu.

Tračak razuma probio se kroz alkoholni mamurluk u njegovom mozgu i svetlost uzbune mu je obasjala svest. Ne sakrivši golotinju skupljenu od straha, Konde je pojurio do ulaznih vrata i otvorio ih.

– Šta ćeš ti ovde, zveri? – upitao je sa otvorenih vrata i s lošim predosećajem u grudima. – Da li se nešto desilo Hosefini?

Prasak smeha je vratio Kondea u svest o njegovim nepravljivim postupcima a glas mršavog Karlosa upozorio ga je na dimenzije katastrofe koju je upravo počinio:

– Jebote, životinjo, al' ti je mali... – i onda je opet začuo smeh; pridružili su mu se Andres i Zeka, čije su glave provirile da potvrde Mršinu izjavu.

– Još je manji tvojoj majci – bilo je jedino što je mogao da kaže dok se povlačio pokazujući protivniku neprimereno bledilo svoje zadnjice.

Konde je morao da popije dva analgina da bi odagnao preteću glavobolju koju je radije pripisao strahu nego rumu: neočekivano prisustvo mršavog Karlosa u invalidskim kolicima uplašilo ga je da se nešto desilo Hosefini. Njegov najbolji prijatelj odavno nije dolazio kod njega i pomislio je da je ta poseta mogla da bude izazvana samo nekom nesrećom. Bolesna slika od tog popodneva, kada je video sebe kako bez krila cepa prazninu, delovala mu je potpuno nedostižna: da tako ode i ostavi svoje prijatelje? Da ostavi samog Karlosa u invalidskim kolicima i da ubije od tuge staru Hose? Voda

koja mu je curila niz lice odnela je poslednje blato sna i sumnji. Ne, nije mogao, bar ne zasada.

– Pomislio sam na najgore – rekao je kada se napokon vratio u dnevnu sobu sa cigaretom u ustima i video kako su se Karlos, Zeka i Andres već poslužili posmrtnim ostacima njegove poslednje flaše ruma.

– A šta ti misliš da smo mi pomislili? – napao ga je Mrša i progutao malo ruma. – Tri dana ne znamo gde si, koji moj, telefon ti ne radi, nit si koga obavestio... Stvarno, zveri, svaka ti čast.

– Ajde, dobro, nisam više dete – pokušao je da se odbrani policajac.

Andres je kao i uvek pokušao da nametne izmirenje.

– Dobro, gospodo, nije se ništa desilo – i gledajući u Kondea: – Hosefina i Karlos su se zabrinuli za tebe, Mario. Zato sam ga doveo ovamo, nije hteo da ja sam dođem.

Konde je gledao svog najboljeg i najstarijeg prijatelja, pretvorenog u jednu bezobličnu masu koja se prelivala preko ručki kolica, gde se kljukao kao životinja predodređena za žrtvovanje. Ništa više nije ostalo od ispijene figure kakav je bio mršavi Karlos, jer mu je sudbinu preokrenuo zlokobni metak napravivši zauvek od njega invalida. Tu je, međutim, bila i neokrnjena i nepobediva sva dobrotu tog čoveka koji je svaki put sve više uveravao Kondea u nepravednost sveta. Zašto je moralo da se tako nešto desi tipu kao što je Karlos? Zašto je neko kao on morao da ide u dalek i mračan rat da izgubi ono najlepše u svom životu? Bog nije mogao da postoji ako se dešavaju takve stvari, pomislio je, i policajčeva duša na mukama se potresla, skoro se pocepala kada je Mrša rekao:

– Trebalo je da se javiš i gotovo.

– Aha, trebalo je da se javim. Da ti kažem da sam dao otkaz u policiji.

– Dobro je, sine, strašno sam se zabrinula – uzdahnula je Hosefina i poljubila ga u čelo. – Vidi kako izgledaš. I ovaj miris. Koliko si ruma popio? A mršav si da se čovek uplaši...

– A šta smo otkrili – umešao se Karlos, pokazujući prstima Kondeovu smanjenu muškost i ponovo se nasmejao.

– Konde, Konde – umešao se zabrinuto Zeka – ti koji si napola pisac, oslobodi me ove semantičke sumnje: kakva je razlika između bôli i bòli?

Konde je pogledao druga koji ga je preslišavao. Ovaj je jedva uspevao da sakrije ogromne zube iza gornje usne. Kao i uvek, Konde nije mogao da odredi da li je grimasa sakrivala osmeh ili samo zečje zube.

– Ne znam... akcenat, je li?

– Ne: dužina – rekao je Zeka i pokazao zube da bi se nasmejao dugo i glasno, prizivajući ruganje ostalih.

– Ne obraćaj pažnju na njega, Konde – bacila se Hosefina u njegovu odbranu i uhvatila ga za ruke. – Pazi, kako sam pretpostavljala da će ova trojica što kažu da su ti prijatelji da te dovedu ovamo i kako sam takođe pretpostavila da si gladan, mislila sam i mislila šta da skuvam ovim momcima i znaš, ništa mi posebno nije padalo na pamet. Problem je da se bilo šta nađe... I odjednom: paf... upalila mi se sijalica i rešila se na ono najlakše: pirinač skuvan sa piletinom. Šta misliš?

– Sa koliko pilića, Hose? – pitao je Konde.

– Tri i po.

– A jesi li stavila papriku?

– Jesam, kao ukras. I kuvala sam u pivu.

– Znači tri i po pileta... Misliš da će nam biti dovoljno?
– pitao je i dalje Konde dok je gurao Mršinu stolicu u trpezariju, veštinom koju je stekao s godinama prakse.

Poslednja presuda gostiju bila je jednoglasna: pirinču fali grašak, rekli su, iako je ukusan, takođe su rekli, nakon što su pojeli tri duboka tanjira tog pirinča preobraženog masnoćom i ukusom pileline.

Posle večere su se sa rumom zatvorili u Mršinu sobu dok je Hosefina sela da dremucka ispred televizora.

– Stavi nešto u kasetofon, Mario – zatražio je Mrša i Konde se osmehnulo.

– Isto kao i uvek? – upitao je čisto retorički i kao odgovor od svog prijatelja dobio osmeh.

– Isto...

– Dobro, da vidimo, šta bi hteo da čuješ? – rekao je jedan.

– *Bitlse?* – nastavio je drugi.

– *Čikago?*

– *Formulu V?*

– *Los Pasos?*

– *Kridens?*

– Aha, *Kridens* – rekli su obojica, istovremeno; to je bila savršena scena, hiljadu puta uvežbana i još toliko puta izvedena, tokom bezbrojnih godina saučesništva. – Ali nemoj da mi kažeš da Tom Fogerti peva kao crnac, već sam ti rekao da peva kao Bog, je l' tako? – i obojica su se složili priznavši svoju duboku sličnost, jer su obojica savršeno znali da je tako: taj tip peva kao Bog i to je počeo da dokazuje kada je Konde pritisnuo plej i Fogerti je, sa *Kridens Klirvoter Rivajvalom*, počeo svoju neponovljivu verziju *Proud Mary*... Koliko puta je doživeo tu istu scenu?

Sedeći na podu, sa čašom ruma kraj sebe i upaljenom cigaretom u pepeljari, Konde je popustio pred zahtevom

svojih prijatelja i ispričao im poslednje događaje u Centrali i svoju neoporecivu odluku da ostavi policiju.

– Više mi nije važno šta će biti sa kurvinim sinovima... Ionako ih svaki dan ima sve više. Bataljoni kurvinih sinova...

– Bataljoni... vojske – smatrao je Andres, koji je proširio logističku i brojčanu moć tih zavojevača, otpornijih i plodnijih od bubašvaba.

– Ti si lud, Konde – bio je Karlosov zaključak.

– I ako odeš iz policije, šta ćeš da radiš? – bilo je pitanje koje je postavio Zeka, organski sklon istorijskom pristupu, većito u potrazi za razlozima, uzrocima i posledicama čak i za najobičnije događaje.

– To me najmanje brine. Samo hoću da odem...

– Slušaj, zveri – umešao se Karlos, stavljajući čašu ruma između nogu – radi šta hoćeš, nek bude šta bude, za mene je dobro, jer zato sam ti prijatelj, je l' tako? Ali ako ćeš da ideš, idi s voljom, nemoj da se sakrivaš iza flaše alkohola. Stani usred Centrale i vikni: „Idem jer mi se nadiglo“, ali nemoj da se iskradaš, kao da nekom nešto duguješ, jer nikome ništa ne duguješ, je li tako...?

– E pa, meni je drago zbog tebe, Konde – rekao je onda Andres dok je posmatrao svoje ruke kojima je tri puta nedeljno otvarao bolesne trbuhe i grudne koševе, sa zadatkom da popravi šta se moglo popraviti i iseče i baci ono bolesno što ničemu ne služi. – Sviđa mi se da neko od nas pošalje sve u bestraga i reši se da čeka da dođe ono što dođe.

– Ciklon – prošaputao je Konde, posle jednog gutljaja, ali njegov prijatelj je nastavio kao da ga nije čuo.

– Jer ti znaš da smo mi generacija koja sluša naredbe i to je naš greh i naš zločin. Prvo su nam naređivali roditelji da budemo dobri đaci i dobri ljudi. Onda su nam naređivali u školi, isto da budemo vrlo dobri i da posle radimo, jer smo

svi već bili dobri i mogli su da nas pošalju da radimo gde su hteli da nas pošalju da radimo. Nikada, međutim, nikom nije palo na pamet da nas pita šta želimo da radimo: naredili su nam da idemo u školu koja bi nas zapala, da studiramo ono što bi nas zapalo, da radimo na poslu ne kojem je trebalo da radimo i nastavili su da nam naređuju, a da nas nijedan jebeni put u ovom usranom životu nisu pitali da li je to ono što želimo... Za nas je sve predviđeno, zar ne? Od zabavišta do groba koji nam je namenjen, sve su izabrali, ne pitajući nas nikada ni od koje bolesti hoćemo da umremo. Zato i jesmo govna kakva jesmo, jer više nemamo ni snova ako uopšte i služimo za ono što nam naređuju...

– Čekaj, Andrese, nije baš tako – pokušao je nešto da spase mršavi Karlos, dok je sipao još ruma.

– Šta nije tako, Karlose? Nisi išao u rat u Angolu zato što su ti naredili? Nije ti se zajebao ceo život u toj jebenoj stolici zato što si dobar i poslušao si? Je li ti nekad palo na pamet da kažeš da nećeš da ideš? Rekli su nam da nas je istorijski zapalo da slušamo i nisi čak ni pomislio da odbiješ, Karlose, jer su nas naučili da uvek kažemo da, da, da... A ovaj – pokazao je na Zeku, kojem je pošlo za rukom čudo da sakrije zube i jednom u životu je delovao stvarno ozbiljno pred neminovnom smrtonosnom bukvicom: – osim što se igra sa istorijom i menja ženu svakih šest meseci, šta je uradio od života? Gde su, majku mu, one istorijske knjige koje je hteo da napiše? Gde mu se izgubilo sve ono što je oduvek govorio da želi da bude i nikad u životu nije bio? Nemoj da me zajebavaš, Karlose, pusti me bar da budem ubeđen da mi je život katastrofa...

Mršavi Karlos, koji je odavno prestao da bude mršav, pogledao je u Andresa. Prijateljstvo njih četvorice taložilo

se više od dvadeset godina i imalo je vrlo malo tajni koje je valjalo otkriti. Ali u poslednje vreme nešto se dogodilo u Andresovom mozgu. Onaj čovek kome su se divili prvo kada je bio najbolji igrač bejzbola u gimnaziji,* uznošen aplauzima svojih drugova, sa muškom zaslugom da je izgubio nevinost sa ženom toliko lepom i toliko ludom i toliko očaravajućom da su svi želeli da izgube s njom čak i život, taj isti Andres koji će zatim postati efikasan lekar kod koga su svi odlazili, jedini koji je ostvario zavidan brak, sa dvoje dece, i dobio povlasticu da ima sopstvenu kuću i kola, otkrivao se kao biće puno frustracija i gorčine, kadrih da ga ojade i otruju sredinu koja ga je okruživala. Jer Andres nije bio srećan, niti je bio zadovoljan svojim životom i nastojao je da svi njegovi prijatelji to znaju: nešto je u njegovim najintimnijim planovima propalo i njegov životni put – kao i svih njih – pošao je neželjenim tokom, iako već zacrtanim, bez pristanka njega samog.

– Dobro, recimo da si u pravu – priznao je rezignirani Karlos, otpio dug gutljaj i dodao: – Ali ako se tako razmišlja, ne može da se živi.

– Zašto, životinjo? – umešao se Konde, ispuštajući dim cigarete i sećajući se ponovo svojih alkoholnih samoubilačkih nagona od tog popodneva.

– Zato što onda čovek mora da prihvati da je sve sranje.

– Pa zar nije?

– Ti znaš da nije, Konde – izjavio je Karlos i sa invalidskih kolica pogledao u plafon. – Nije sve, zar ne?

* Tzv. *Preuniversitario*. Na Kubi osnovna i srednja škola traju kraće, a zatim učenici biraju između tehničkih škola ili preuniverzitetske škole, tipa koledža ili gimnazije, koja ih priprema za fakultetsko obrazovanje. (Prim. prev.)

* * *

Pao je u krevet sa glavom punom alkoholnih isparenja i Andresovim generacijskim žalbama. Ležeći je počeo da se svlači i bacao na pod svaki komad odeće. Već je predviđao glavobolju koja će ga pratiti kada svane, pravedna kazna za njegova preterivanja, ali primetio je kako njegov um uživa u tom trenutku u nekoj čudnoj aktivnosti, sposobnoj da pokrene ideje, sećanja, opsesije, koje su se živahno otelotvorile. Zato je s krajnjim fizičkim naporom napustio krevet i otišao u kupatilo u potrazi za analginima, kadrin da zaustave učestalu glavobolju. Izračunao je da su mu dovoljne dve pilule i progutao ih je sa vodom. Zatim je otišao do šolje i ispuštio ćilibarski, slab mlaz koji je curio po već isprljanim ivicama šolje i naterao ga da se zagleda u svoj ud: oduvek je podozrevao da je suviše kratak i sad je bio siguran – i žalostan – posle akta koji je tog popodneva ponudio svojim prijateljima. Ali u sebi je slegao ramenima kao da nije važno, jer čak i tako to crevce, sada na izdisaju, bilo je uvek efikasan drug u njegovim binarnim i samostalnim erotskim bitkama, postižući čak i hitra podizanja kada je potreba zahtevala da bude na ratnoj nozi. Ne obraćaj pažnju na te kurvine sinove, rekao mu je, gledajući ga licem u lice, pravo u oči: od tebe nikoga ništa ne boli jer si dobar, je li tako? I poslednji put ga je otresao.

Svest o tome da sledećeg jutra ne mora da ide na posao prijatno ga je iznenadila i sa plućima punim daha slobode i dima od cigarete, rešio je da više ne gubi vreme u samotnom krevetu. Sad ćeš odmah da promeniš život, Mario Konde, ukorio je samog sebe i rešio je da ostane budan. Jedna od povlastica njegove nove situacije bila je da sprovodi svoju nezavisnost. Brzo je otišao u kuhinju i pristavio lonče za

kafu, spreman da popije jutarnji napitak koji može da prevari njegov organizam i da mu vrati vitalnost neophodnu za ono što je želeo da radi: da sedne da piše. Ali o čemu ćeš, koji moj, ti da pišeš? Pa o onome što je rekao Andres: napisaće priču o osujećenosti i prevari, o razočaranju i beskorisnosti, o bolu koji pričinjava otkriće da se pogubio na svim putevima, sa krivicom i bez nje. To je bilo njegovo veliko generacijsko iskustvo, tako dobro ukorenjeno i pothranjivano da je s godinama raslo i zaključio je da vredi da ga stavi crno na belo, kao jedini protivotrov za najpatetičniji zaborav i kao moguć put da jednom konačno stigne do maglovitog jezgra te nepogrešive greške: kada, kako, zašto, gde je počelo sve da ide u bestraga? Koliko su bili krivi (ako su bili) svako od njih? Koliko on sam? Pio je polako kafu već ispred praznog papira u valjku andervuda, i shvatio da će biti teško da sve te izvesnosti i događaje koji su mu se uvijali kao gliste pretvori u čemernu* i dirljivu priču koju je imao nameru da ispriča. Jednu mirnu priču kao ona koju čovek detetu priča o navikama banana-ribe, a onda raznese mozak jer nema ništa bolje da uradi u životu. Gledao je u čist papir i shvatio da njegove želje nisu dovoljne da savlada taj večni izazov od osam i po sa trinaest inča gde je mogla da se smesti hronika celog jednog straćenog života. Bilo je potrebno nadahnuće, kao ono Hosefinino, koje može da izazove poetsko čudo, da izvuče nešto novo smelom mešavinom zaboravljenih i izgubljenih sastojaka. I zato je ponovo počeo da misli na ciklon, vidljiv samo u novinskoj mapi: bilo je potrebno nešto tako, britko i razorno, pročišćavajuće i osvetnički, da neko

* Ovde pisac aludira na Selindžerov citat s početka knjige, samo što je u španskom izdanju reč *squalid* prevedena kalkom *escuálido*, koju pisac koristi u značenju „čemer, čemerno“, dok su u našem prevodu Selindžerove priče upotrebljene reči „mučan, mučnina“. (Prim. prev.)

kao on ponovo stekne mogućnost da bude on sam, ja sam, ti sâm, Mario Konde, i da se ponovo stvori odloženi uslov da napravi malo lepote ili bola ili iskrenosti na tom nemom, praznom, izazivačkom papiru na kojem je na kraju napisao, kao savladan nezadrživom ejakulacijom: „Pao je ničice, kao da su ga gurnuli i pre bola osetio je hiljadugodišnji zadah na trulu ribu koji je izbijao iz te sive i tuđe zemlje.“